

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/238/2021
Identifikačné číslo spisu:	3117220947
Dátum vydania rozhodnutia:	27.06.2023
Meno a priezvisko:	Mgr. Peter Melicher
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:3117220947.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne X. Y., narodenej X. W. XXXX, W. H., N.. L. XXX/X, zastúpenej advokátom JUDr. Šimonom Cibulkom, Trenčín, Hodžova 53, IČO: 42 373 646, proti žalovanej Slovenská republika, za ktorú koná Okresný úrad Trenčín, Trenčín, Hviezdoslavova 3, IČO: 00 151 866, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 21C/64/2017, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 24. februára 2021 č. k. 19Co/41/2020-181, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej nárok na náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín rozsudkom č. k. 21C/64/2017-152 z 2. marca 2020 zamietol žalobu a žalovanej nepriznal náhradu trov konania. Žalobkyňa sa domáhala určenia, že je výlučnou vlastníčkou nehnuteľností v kat. úz. W. H. vedených na LV č. XXXX ako rodinný dom súp. č. XXX a pozemok parc. č. 2693 o výmere 437 m², zastavané plochy a nádvoría.

1.1. Žalobkyňa uviedla, že pôvodným vlastníkom nehnuteľností bol jej brat s manželkou, ktorí predtým ako rodinný dom dokončili, emigrovali v roku 1987 do Kanady, následkom čoho boli za opustenie republiky v neprítomnosti odsúdení a okrem iného im bol uložený trest prepadnutia majetku. Na základe tohto rozhodnutia je dnes zapísaný ako vlastník Slovenská republika. Najneskôr od zmeny režimu v r. 1989 bola žalobkyňa presvedčená o svojej dobromyseľnosti pri užívaní predmetných nehnuteľností vo svetle vtedajšej atmosféry a doby, ktorá rehabilitovala nesprávne rozhodnutia súdov spred roku 1989. Od roku 1988, keď jej brat s manželkou predmetné nehnuteľnosti daroval, ich žalobkyňa obýva, zhodnocuje a zveľaduje. Darovanie nebolo možné zapísať do katastra nehnuteľností vzhľadom na rozhodnutie o prepadnutí majetku, čo však neznamená, že žalobkyňa nepovažovala nehnuteľnosť za svoju. V roku 1988 dokonca zo svojich úspor uhradila za brata stavebnú pôžičku na dom Slovenskej sporiteľni v sume 84 380 Kčs. Stavbu celého domu financovala výlučne žalobkyňa, ona sama ako jediná sa pričínila o vytvorenie veci, rodinného domu, ktorý v čase začatia užívania nebol dokončený ako vec v právnom zmysle. Vzhľadom na uvedené žalobkyňa predmetné nehnuteľnosti v dobrej viere užívala ako

svoje vlastné a riadne platila daň z nehnuteľnosti.

1.2. Okresný súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že brat žalobkyne R. V. s manželkou dňa 24. januára 2002 požiadali o majetkovoprávne usporiadanie predmetných nehnuteľností a ich vrátenie do ich vlastníctva, bez úspechu, opakovane a bez úspechu žiadali o vrátenie nehnuteľností 29. januára 2003. Napokon podal R. V. na Okresnom súde Trenčín žalobu o určenie jeho vlastníckeho práva, pričom táto žaloba bola rozsudkom sp. zn. 18C/50/2016 zamietnutá. Súd prvej inštancie ďalej v tu preskúmvanej veci v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol, že zmiernenie následkov niektorých majetkových a iných krívd z obdobia od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 mal za úlohu zákon č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách. Oprávnenou osobou na uplatnenie reštitučného nároku bol R. V. s manželkou, títo si svoj nárok v zákonom stanovenej lehote neuplatnili. Preto sporné nehnuteľnosti zostali vo vlastníctve žalovanej. Aplikujúc ustanovenia § 123, § 124 a § 134 Občianskeho zákonníka a s odkazom aj na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/271/2007, 5Cdo/49/2010 a 4Cdo/361/2012 (R 74/2015) súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobkyňa sa vedome nasťahovala do domu, ktorý jej nepatrí, a nepotrebovala žiadne špecifické znalosti k tomu, aby chápala, že týmto spôsobom sa vlastníctvo nenadobúda. Aj keď mala za to, že zaplatením bratovej pôžičky a financovaním dostavby domu sa stala jeho vlastníčkou, medzi ňou a bratom R. nedošlo k žiadnemu aktu, smerujúcemu k prevodu vlastníctva predmetného domu. Vedomie, že dom žalobkyni nepatrí, potvrdzuje aj jej snaha dom od štátu odkúpiť.

1.3. Žalobkyňa podľa súdu prvej inštancie nenadobudla vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam ani spracovaním podľa § 135b Občianskeho zákonníka. S odkazom na rozhodnutia Najvyššieho súdu č. R 29/1999 a 2Cdo/22/2005 súd konštatoval, že ustanovenie § 135b Občianskeho zákonníka rieši prípady, keď sa z cudzej veci, prípadne viacerých cudzích vecí, spracovaním vyhotoví nová vec a zmluvou nie je dohodnuté niečo iné. Nadobudnutie vlastníctva k „spracovanej“ stavbe je možné len pokiaľ pôvodná stavba zanikla, pričom za zánik stavby treba považovať takú deštrukciu pôvodnej stavby, po ktorej prestalo byť poznateľné dispozičné riešenie prvého nadzemného podlažia. Z dokazovania vyplynulo, že žalobkyňa len dokončila stavbu rodinného domu, ktorý mal tri podlažia, dokončený nebol suterén a podkrovie, avšak prízemie bolo dokončené tak, že mohlo byť obývané. Nedošlo k zásadnej rekonštrukcii domu a ani k takej deštrukcii základných stavebných prvkov domu, že by bola vytvorená nová vec. Keďže predmetom konania bolo určenie vlastníckeho práva a nie vysporiadanie vzájomných nárokov strán sporu v dôsledku investícií žalobkyne, súd prvej inštancie sa bližšie nezaoberal otázkou investícií žalobkyne. Výrok o trovách konania súd zdôvodnil tým, že žalovaná bola v spore plne úspešná, preto by jej patrila náhrada trov konania podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), avšak náhrada trov žalovanej nebola priznaná, pretože si náhradu trov konania neuplatnila.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) v záhlaví označeným rozsudkom (I. výrokom) rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a (II. výrokom) žalovanej nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

2.1 Odvolací súd poukázal na tvrdenie žalobkyne, obsiahnuté v odvolaní, že sa domáhala určenia vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam, prípadne náhrady patriacej vlastníkovi alebo spracovateľovi. Tvrdenie, že sa domáhala náhrady patriacej vlastníkovi alebo spracovateľovi, bolo v rozpore s jej podaniami a prednesmi v konaní na súde prvej inštancie, kde sa domáhala iba určenia vlastníckeho práva (z dôvodu vydržania predmetných nehnuteľností, resp. z dôvodu ich spracovania). Toto jej vyjadrenie (že sa domáha náhrady patriacej vlastníkovi alebo spracovateľovi) však nebolo formulované ako nový, resp. upravený žalobný petit, teda nebolo dostatočne určité ani pokiaľ ide o obsah prípadného nového petitu (nebolo zrejmé, o akú náhradu, z akých konkrétnych skutkových dôvodov a v akej výške by malo ísť - to by však bolo predmetom odstraňovania vád žaloby), ani pokiaľ ide o samotnú prípadnú požiadavku na zmenu žalobného petitu, pričom žalobkyňa bola v konaní zastúpená advokátom, preto odvolací súd nepovažoval toto jej vyjadrenie samo o sebe za zmenu žaloby (ktorá by v odvolacom konaní tak či tak nebola prípustná - § 371 CSP). Podľa obsahu išlo zrejme len o súčasť tvrdenia žalobkyne, že predmetné nehnuteľnosti sa stali jej vlastníctvom z dôvodu ich spracovania.

2.2. K údajnému spracovaniu predmetných nehnuteľností žalobkyňou (spracovanie by však v zásade prichádzalo do úvahy len vo vzťahu k stavbe rodinného domu, nie vo vzťahu k pozemku) odvolací súd odkázal na vyčerpávajúcu argumentáciu súdu prvej inštancie v napadnutom rozsudku, s ktorou sa

odvolací súd stotožnil. Na zdôraznenie správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie a jeho dôvodov a k odvolacím námietkam žalobkyne odvolací súd dodal, že posudzovanie otázky, či podiel na veci je väčší (ktorou argumentuje žalobkyňa v odvolaní), by prichádzalo do úvahy len vtedy, ak by bola naplnená základná podmienka aplikácie ustanovenia § 135b ods. 1 Občianskeho zákonníka, a to dobromyseľné spracovanie cudzej veci na novú vec. V tomto prípade však nešlo o dobromyseľnosť zo strany žalobkyne, keďže z vykonaného dokazovania bolo zrejmé, že jej bolo známe, že predmetné nehnuteľnosti nie sú jej vlastníctvom, ale vlastníctvom jej brata, ktoré (hoci v rozpore s princípmi demokratickej spoločnosti) prešlo na štát - inými slovami povedané, žalobkyňa po celý čas vedela, že predmetné nehnuteľnosti nepatria jej, ako o tom svedčila okrem iného snaha žalobkyne predmetné nehnuteľnosti od štátu odkúpiť.

2.3. Odvolací súd zdôraznil, že podľa § 135b ods. 2 Občianskeho zákonníka nadobudnutie vlastníckeho práva spracovaním veci je výnimočne možné aj u osoby, ktorá spracuje vec nedobromyseľne (teda aj keď jej je známe, že nemá a nenadobudla vlastnícke právo k predmetnej veci). Aj v takom prípade však je základným predpokladom preukázanie spracovania cudzej veci na novú vec. K tomu súd prvej inštancie uviedol, že o nadobudnutie vlastníckeho práva spracovaním cudzej nehnuteľnej veci môže ísť iba v prípadoch, keď sa rekonštrukciou stavby vykonajú také zmeny jej základných stavebných prvkov, že nepochybne ide o vytvorenie novej veci (stavby). Nadobudnutie vlastníctva k „spracovanej“ stavbe je možné len pokiaľ pôvodná stavba zanikla, pričom za zánik stavby v zmysle práva treba považovať takú deštrukciu pôvodnej stavby, po ktorej prestalo byť poznateľné dispozičné riešenie prvého nadzemného podlažia (R 29/1999; citované podľa 2Cdo/22/2005). Zo znaleckého posudku K. Y. J. č. 83/2017 je zrejmé, že v roku 1988 bola stavba rodinného domu v takom štádiu rozostavanosti, keď bolo zreteľne rozpoznateľné (a obývatel'né) prvé nadzemné podlažie (prízemie) so základným vybavením kuchyne, kúpeľne a WC, vybudované bolo aj podzemné podlažie, strecha (bez podbitia krovu), jedna obytná miestnosť v podkroví a povala. Oproti tomu v súčasnosti sú v podkroví ďalšie dve izby, kúpeľňa, dokončené je vybavenie podzemného podlažia a podbitie krovu strechy. V žiadnom prípade nejde o také zmeny na posudzovanej stavbe, ktoré by z nej robili úplne novú stavbu. Súd prvej inštancie preto správne dospel k záveru, že nedošlo k spracovaniu stavby žalobkyňou, ktoré by bolo predpokladom pre posudzovanie „všetkých okolností“ podľa § 135b ods. 2 druhej vety Občianskeho zákonníka. Keďže nebol naplnený základný predpoklad podľa § 135b ods. 2 prvej vety Občianskeho zákonníka (spracovanie cudzej veci), nebolo ani potrebné, aby súd posudzoval akékoľvek okolnosti významné pre určenie vlastníckeho práva jednej alebo druhej strany sporu podľa druhej vety citovaného ustanovenia.

2.4. Na rozdiel od konania pred súdom prvej inštancie, v odvolacom konaní už žalobkyňa neuvádzala ako dôvod nadobudnutia predmetných nehnuteľností ich darovanie od brata R. V., ani ich vydržanie (v odvolaní nenamietala záver súdu prvej inštancie, že neboli naplnené predpoklady nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním). Odvolací súd k tomu uvádza, že o darovaní neexistovali žiadne dôkazy (najmä písomná darovacia zmluva) a prevod nehnuteľností ani v roku 1988 ani v súčasnosti nemohol byť založený na ústnom prejave vôle. Pokiaľ malo byť titulom nadobudnutia predmetných nehnuteľností ich vydržanie, súd prvej inštancie správne odkázal okrem iného na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/361/2012, podľa ktorého „oprávneným držiteľom nehnuteľnosti, ktorý je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že je jej vlastníkom, nemôže byť ten, kto do jej držby vstúpil za účinnosti Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 1991 na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorá nebola uzatvorená v písomnej forme.“ Len pre úplnosť je potrebné dodať, že o to skôr nemôže byť za oprávneného držiteľa, dobromyseľného v tom, že je vlastníkom nehnuteľnosti, považovaný ten, kto od začiatku vedel, že nehnuteľnosť nepatrí jemu, ale inej osobe (hoci osobe blízkej, v tomto prípade bratovi žalobkyne, a následne štátu, hoci v rozpore s princípmi demokratickej spoločnosti, avšak nikdy nepatrila žalobkyňi).

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalobkyňa, podľa ktorej rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi ešte vyriešená nebola. Dovolateľka má za to, že rozsudok odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci čo do otázky spracovaniu cudzej veci. Namietala, že v nehnuteľnosti bývala od roku 1988 a do nehnuteľnosti investovala nemalé peniaze na jej dokončenie, pričom SR ako vlastníka sa o predmetné nehnuteľnosti nestaral. Podľa jej názoru súd nesprávne právne posúdil vec, ak nevzal do úvahy špecifiká tohto prípadu a považuje judikatúru vo veci, na ktorú odkázal

prvostupňový a aj odvolací súd za nie celkom vhodnú pre daný prípad. Poukázala na to, že nehnuteľnosť bola neobývateľná a obývateľnou sa stala, až po nemalej investícii žalobkyne vo výške 46 332,87 eura. Navrhla rozsudok krajského súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a žiadala priznať náhradu trov dovolacieho konania.

4. K dovolaniu sa vyjadrila žalovaná, ktorá považuje rozsudok odvolacieho súdu za správny. Vzhľadom na uvedené žalovaná navrhla, aby dovolací súd dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu v zmysle ust. § 447 písm. f) CSP odmietol, resp. v zmysle § 448 CSP zamietol ako nedôvodné. Náhradu trov dovolacieho konania nežiadala.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnú (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnú (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

10. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

11. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. b) CSP, je charakteristické, že otázka v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená nebola.

12. V prípade nekonkretizovania podstaty otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola riešená nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré má riešiť; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (2Cdo/203/2016, 3Cdo/28/2017, 4Cdo/14/2017, 7Cdo/140/2017, 8Cdo/78/2017, 8Cdo/50/2017 a 8Cdo/141/2017). V neposlednom rade otázka, ktorou sa strany sporu, prípadne aj súd v konaní síce zaoberali, na vyriešení ktorej ale nie je v konečnom dôsledku založené dovolaním napadnuté rozhodnutie, nie je relevantná v zmysle tohto ustanovenia (3Cdo/214/2018). Sama polemika dovolateľa s právnymi

názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

13. Vo vzťahu k nadobudnutiu vlastníckeho práva spracovaním podľa § 135b ods. 2 Občianskeho zákonníka dovolací súd uvádza, že nadobudnutie vlastníckeho práva spracovaním je základným predpokladom preukázania spracovania cudzej veci na novú vec. K nadobudnutiu vlastníckeho práva spracovaním cudzej nehnuteľnej veci môže ísť iba v prípadoch, keď sa rekonštrukciou stavby vykonajú také zmeny jej základných stavebných prvkov, že nepochybne ide o vytvorenie novej veci (stavby). Nadobudnutie vlastníctva k „spracovanej“ stavbe je možné len pokiaľ pôvodná stavba zanikla, pričom za zánik stavby v zmysle práva treba považovať takú deštrukciu pôvodnej stavby, po ktorej prestalo byť poznateľné dispozičné riešenie prvého nadzemného podlažia (R 29/1999; citované podľa 2Cdo/22/2005), čo však nebol tento prípad. Zo znaleckého posudku č. 83/2017 bolo zrejmé, že v roku 1988 bola stavba rodinného domu v takom štádiu rozostavanosti, keď bolo zreteľne rozpoznateľné (a obývatel'né) prvé nadzemné podlažie (prízemie) so základným vybavením kuchyne, kúpeľne a WC, vybudované bolo aj podzemné podlažie, strecha (bez podbitia krovu), jedna obytná miestnosť v podkrovi a povala, teda nedošlo k spracovaniu stavby žalobkyňou, ktoré by bolo predpokladom pre posudzovanie „všetkých okolností“ podľa § 135b ods. 2 druhej vety Občianskeho zákonníka. Keďže nebol naplnený základný predpoklad podľa § 135b ods. 2 prvej vety Občianskeho zákonníka (spracovanie cudzej veci), nebolo ani potrebné, aby súd posudzoval akékoľvek okolnosti významné pre určenie vlastníckeho práva jednej alebo druhej strany sporu podľa druhej vety citovaného ustanovenia. V tomto sa dovolací súd stotožňuje s názorom odvolacieho ako aj prvostupňového súdu.

14. Z vyššie uvádzaných dôvodov došlo k odmietnutiu dovolania postupom podľa § 447 písm. c) a f) CSP.

15. Rozhodnutie o trovách dovolací súd neodôvodňuje.

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.